

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT

ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr F. J. J. Buijendijk, Dr K. Dijk, Prof. Dr V. Hepp, Drs C. Tazelaar en Dr B. Wielenga

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo, J. van Andel, 's-Gravenhage; Dr R. E. van Andel, Utrecht; N. C. Breen, Amsterdam; Drs W. E. Engelkes, Harlewijk; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, 's-Gravenhage; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, Haarlem; Da H. W. Laman, Assen; Dr D. C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Rulmann, Utrecht; Dr K. Schilder, Delft; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo, J. van Andel, 's-Gravenhage; Dr R. E. van Andel, Utrecht; N. C. Breen, Amsterdam; Drs W. E. Engelkes, Harlewijk; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, 's-Gravenhage; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, Haarlem; Da H. W. Laman, Assen; Dr D. C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Rulmann, Utrecht; Dr K. Schilder, Delft; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo, J. van Andel, 's-Gravenhage; Dr R. E. van Andel, Utrecht; N. C. Breen, Amsterdam; Drs W. E. Engelkes, Harlewijk; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, 's-Gravenhage; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, Haarlem; Da H. W. Laman, Assen; Dr D. C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Rulmann, Utrecht; Dr K. Schilder, Delft; Dr W. J. A. Schouten, Kampen; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Prof. Dr V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes

Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.

Voor 't Buitenland en Ned.-Indië f9.— per jaar.

Advertentie: 25 cent per regel.

INHOUD: Parochie-indeeling of Kerkspplitsing I. — Uit de Schrift. Wondere bijdragen. — Kerkelijk Leven. Het bejaardensrapport. Het geval Theising. Onze herinnering. — Wapen- en zegel. In de School der Wijngeerte XXVI. — Kuyper-geboortefest. LXXV. — Literatuur en Kunst. Het Grieksch leidendicht V (Slo). — Zending en Evangelisatie. Chr. Nat. Conferentie te Shanghai III. — Uit de Buitenl. Kerken. Het gevaar van elkaar niet te kunnen begrijpen tusschen Frankrijk en Duitsland. — Perschoon. — Kerknieuwe.

PAROCHIE-INDEELING OF KERKSPLITSING.

I.

De kerk in de groote steden.

Er behoort zekere moed toe, voor dit onderwerp aandacht te vragen.

Het is allermint nieuw. Gedurende de laatste twintig jaren werd het van alle kanten belicht. Buiten, maar niet het minst in den kring van de kerkelijk-Gereformeerden. Om maar iets te noemen: De Heraut wijdde er meer dan eens een artikelreeks aan, en Dr W. G. Harrenstein schreef er zelfs een dissertatie over.

Kan er dan nog iets van worden gezegd, dat niet reeds anderen gezegd hebben?

Wij weten het niet.

Maar wel weten we, dat dit onderwerp nog niets van zijn actualiteit heeft verloren. Wie spreekt van de kerk in de groote steden, spreekt van een probleem, dat met steeds sterkeren aandrang om oplossing blijft roepen. De moeilijkheden, waarmee de gemeente des Heeren in de centra van cultuur leeft te worstelen, om te beantwoorden aan hare heilige roeping; en de gevaren, die niet slechts haar groei maar zelfs haar voortbestaan ernstig bedreigen, nemen van jaar tot jaar toe.

Dunkbaar moet worden erkend, dat er — mede als vrucht van wat Kuyper, Rutgers, Davineck, Harrenstein en anderen schreven — veel tot stand is gekomen wat verbetering kon aanbrengen, en ook metterdaad aangebracht heeft.

Er is — Gode zij dank — niet enkel reden van klagen. De oogen gingen open. De nooden werden gezien, de bezwaren gevoeld. Van een zich rustig neerleggen bij den bestaanden toestand is geen sprake meer. In Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage, zelfs in kleinere steden kwam het tot een ernstig zoeken naar nieuwe banen voor het kerkelijke leven. Op, althans gedeeltelijke toepassing van het parochie-stelsel werd aangespoord. En de voorstellen, hiernoe bereikt, mogen niet worden onderschat. Wordt dit stelsel consequent doorgevoerd, veel van wat nu het leven der kerk drukt en bemoeilijkt, zou uit den weg zijn geruimd. Veel, maar niet alles. Ook parochie-indeeling is niet afdoende. 't Moet in de groote steden komen tot kerkspplitsing.

Voor we verder gaan, dient eerst te worden vastgesteld, wat het onderscheid is tusschen beide.

Dit is noodig, omdat over wat onder het zg. parochie-stelsel te verstaan zij, niet éénstemmig gedacht wordt. De beteekenis van deze benaming staat niet vast. Beter ware het daarom, indien zij onder ons nooit ingang gevonden had. Maar zij verkreeg eenmaal burgerrecht, we raken er niet meer kwijt, en hebben er dus mee te rekenen.

Ook met den naam parochie-stelsel wordt bedoeld op een zekeren vorm van indeeling of verdeling der stadskerk. Doch toegekomen aan de nadere omschrijving, hoe men zich nu die indeeling of verdeling denkt, gaat men uiteen. Waar men echter ook verschille, hierover zijn allen het eens, dat toepassing van dit stelsel mogelijk is met behoud van de eenheid der stadskerk, en dus met handhaving van één kerkeraad. Aldus opgevat, komt het ons voor, dat misverstand uitgesloten is. Het verschil met kerkspplitsing springt zoo duidelijk in 't oog.

Het parochie-stelsel moge de eenheid der kerk niet eischen, het laat er in elk geval ruimte

voor. Kerkspplitsing brengt echter zeer beslist het prijsgeven van die eenheid mee. Hierbij denken wij aan het uiteenvallen van de groote stadskerk in meerdere, naar vaste grenzen afgebakende, zelfstandige kerken, elk onder een eigen kerkeraad, en elk met één of meer predikanten.

Meer dan vroeger werd gestuurd in de richting van het zg. parochie-stelsel.

Hierbij moet allereerst gedacht aan de vermeerdering van het aantal predikantsplaatsen. In Amsterdam kwam dit van 9 op 11; in Rotterdam van 7 op 8. In Den Haag van 4 op 6; in Utrecht van 3 op 5. Vanzelf hield in vele gevallen die vermeerdering verband met de uitbreiding der gemeente, werd soms door die uitbreiding gesicht. Evenwel zou het onjuist zijn, ze uitsluitend als gevolg van die uitbreiding te beschouwen. Het is ook, ja vooral, de drang naar betere bearbeiding der gemeente, naar trouwer vervulling van de roeping der ambtsdragers, die er toe heeft geleid. In Amsterdam b.v. bleef het zielestal vrijwel op dezelfde hoogte; het verminderde niet, maar noemenswaardige vooruitgang viel evenmin te boeken. Toch werd in 1920 de elfde dienaar des Woords beroepen. Hiertoe drong de overtuiging, dat de omvang van vele wijken noodig moest worden ingeperkt. En dit kon alleen, wanneer een nieuwe wijk werd geformeerd met een eigen predikant, en met een eigen groep van ouderlingen, die hem ter zijde staan. Dat dit aan de herderlijke verzorging der gemeente ten goede moet komen, ligt voor de hand.

Vooris dient hier gewezen op de belangrijke wijziging, die werd aangebracht ten opzichte van de verkiezing van ouderlingen en diakenen. Vroeger was de toestand zoo, dat de geheele gemeente uit één door den kerkeraad opgesteld gemaal of dubbelstal aanwijzen moest degenen, die zij voor den dienst van beide ambten geschikt achtte. Wel werden de stemgerechtigde leden voor elke wijk afzonderlijk in vergadering samengeroepen, maar dezen hadden ambtsdragers te kiezen voor heel de gemeente. Het meervoud van hen, die voorgedragen werden, was hun vreesd, want behoudens een enkele uitzondering kennen zij slechts degenen, die met hen in hetzelfde stadsdeel wonen. Velen, ook van de overigen „meelevende" leden namen dan ook niet meer aan de stemming deel. Niet uit laksheid of onverschilligheid, maar omdat deze zaak hun te ernstig was dan dat zij zóó daaraan konden meewerken. Om een keuze te doen moet men, althans eenigermate, in staat zijn over meerdere of mindere geschiktheid der kandidaten te oordeelen. Omdat zij de voorgestelde broeders niet kenden, wisten zij niet, aan wie de voorkeur te geven, en — bleven thuis. Maar dit was niet het eenig bezwaar der gevolgde methode. Geschikte en bekwaame broeders, ofschoon herhaaldelijk op de nominatie voorkomende, werden nooit tot het ambt geroepen. In de vergadering van de wijk, waarin ze woonden, soms ook nog in die eener nabijgelegen, kregen ze een voldoende aantal stemmen, maar in de andere, waar men hen niet kende, werden vanzelf weinig of geen stemmen op hen uitgebracht. De uitslag der stemming was meestentijds zoo, dat uit sommige wijken vele, uit andere schier geen broeders konden worden benoemd. Met dit gevolg, dat voor bepaalde wijken ouderlingen en diakenen moesten worden aangewezen, die vaak op zeer grooten afstand woonden van hun

4) Hierover verwondere men zich niet. Wie weet, hoe groot het aantal gezinnen is, dat in de laatste jaren vertrok naar Amsterdam-Zuid, Sloterdijk, Watergraafmeer, Bloemendaal, Heemstede, Bussum en Hilversum, om maar geen andere plaatsen te noemen, staat verbaasd, dat de Gereformeerde Kerk van Amsterdam haar ledental niet zag slinken, en dat zij, niettegenstaande een aanzienlijk deel der vertrokkenen tot de „met aardsche goederen gezegenden" behoorde, er toe kon overgaan, uitbreiding te geven aan het getal van hare dienaren des Woords. Intusschen duurt de exodus nog steeds voort. In de eerste vier maanden van dit jaar vroegen reeds 292 leden attestatie aan, van wie ruim 100 verhuisden naar Amsterdam-Zuid.

arbeidssterrein. Dat daardoor het geregeld toezicht op de leden in hooge mate bemoeilijkt werd, spreekt vanzelf. Van innige saambinding en hartelijk verkeer tusschen de leden en hunne ambtsdragers, kon zoo geen sprake zijn.

De nieuwe regeling, naar we meenen eerst te Amsterdam, daarna ook te Rotterdam en te 's-Gravenhage in practijk gebracht, heeft deze bezwaren wel niet alle, maar toch goeddeels ondervangen. De kerkeraad maakt niet meer één dubbelstal op voor alle wijken tezamen, maar zoovele dubbelstallen als er wijken zijn. De gecommiteerden voor elke wijk (predikant, ouderlingen en diakenen) dienen vooraf bij den kerkeraad een voordracht in, waarop tweemaal zooveel namen voorkomen van in hun wijk wonende (of indien in deze niet genoegzame voor het ambt geschikte krachten te vinden zijn, van in een naburige wijk wonende) broeders, als er in hun wijk vacatures te vervullen zijn. Nadat deze wijkvoordrachten door den kerkeraad beoordeeld, zoo noodig gewijzigd, en vastgesteld zijn, worden de stemgerechtigde leden van elke wijk opgeroepen, en hun stem uit te brengen ter voorziening in de vacatures, welke in hun eigen wijk zijn ontstaan. Zoo geldt dan thans bij de verkiezing van ambtsdragers de regel: door de wijk, voor de wijk, uit de wijk. Het kan nu niet meer voorkomen, dat bekwaame en geschikte broeders herhaaldelijk worden voorgedragen, zonder gekozen te worden, om de eenvoudige reden, dat het in hun wijk op hen uitgebracht stemmen-cijfer te niet wordt gedaan, doordien zij in andere wijken weinig of geen stemmen verkrijgen. Gegronde redenen, om niet aan de stemming deel te nemen, zijn er niet meer. Immers, men werkt nu niet mee aan de verkiezing van ouderlingen en diakenen, met welke men wellicht nooit in aanraking zal komen, omdat zij in een geheel ander deel van de stad arbeiden, maar van ambtsdragers, onder wier rechtstreeksch toezicht men staat, en op wier bijzondere zorg men nog rekenen.

In dit verband dient ook nog de aandacht gevestigd op het catechetisch onderwijs. Tot vóór een paar jaren waren, althans in Amsterdam, de ouders vrij in de keuze van den predikant, bij wien zij hunne kinderen ter catechisatie wilden zenden. Maar deze vrijheid leidde noodwendig tot ongebondenheid. Willekeur en wanorde werden er door in de hand gewerkt, en de controle niet weinig bemoeilijkt. Doch ook hierin kwam verandering ten goede. Maatregelen werden getroffen, om ook in dit opzicht den gemeenschapsband tusschen de in éénzelfde stadsdeel wonende kerkleden te versterken. De nog niet ten avondmaal toegelatenen zijn nu voor de catechisatie aangewezen op den predikant van de wijk, waarin zij wonen. En het is den dienaren des Woords niet geoorloofd, catechisanten uit andere wijken aan te nemen, tenzij deze een „bewijskaart" van hun wijkpredikant kunnen overleggen, waaruit blijkt, dat zijnerzijds daartegen geen bezwaren bestaan.

Met wat wij naar voren brachten is o.i. voldoende bewijs geleverd, dat het niet aangaat, onze groote-stads-kerken te beschuldigen van een stillekens boru- rusten in veronderde toestanden. Aan reformatie- drang ontbreekt het niet. En de uitweg uit de impasse, waarin de kerk is geraakt, wordt gezocht in de richting van het parochie-stelsel. Aan de eenheid der kerk houdt men vast. Die eenheid moet zich in den éénen kerkeraad blijven uitspreken.

Intusschen deinde men terug voor strenge doorvoering van het parochiale systeem. Halverwege bleef men staan. Wat verkregen werd, hoe belangrijk ook op zichzelf, kan slechts verscherpte wijkindeeling worden genoemd.

C. LINDEBOOM.